

SLACHTA MARGIT NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

**DEMENCIÁVAL ÉLŐK GONDOZÓJA
SZOCIÁLIS ÁGAZATI KÉPZÉS
KÖZPONTI SZÓBELI TÉTELSORA**

Jóváhagyta:

Csizi Péter
szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

Kiadva:

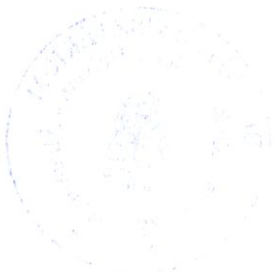
2023. 05. 26.

1. tétel

Ismertesse a dementálódás folyamatát! Ismertesse a leggyakrabban előforduló demenciákat! Milyen gyakorlati tapasztalatai vannak a demenciával élő személy állapotváltozásai felismerésében?

Információtartalom vázlata:

- A demencia fogalma, előfordulása, okai.
- Az enyhe kognitív zavar és a lebenytünetek.
- A demencia stádiumai.
- A demencia osztályozása.
- Leggyakrabban előforduló demenciák és azok tünetei:
 - Alzheimer-kór,
 - vaszkuláris demencia és rizikófaktorai,
 - a diffúz Lewy-testes demencia.
- Ismertessen egy, a gyakorlat során megfigyelt esetet, a kognitív tevékenységet érintő állapotváltozás kiemelésével!

2. tétel

Milyen, a demencia megbetegedéshez kapcsolódó magatartás- és pszichológiai tüneteket ismer? Milyen lehetőségei voltak a gyakorlatban a demenciával élő személy sajátos szükségleteinek megismerésére?

Információtartalom vázlata:

- A BPSD tünetek felosztása, prevalenciája, jellemzői.
- A demencia magatartási és pszichológiai tüneteinek ismertetése.
- A magatartási és pszichológiai tünetek hatása, következményei.
- Az érzékszervi funkciók romlása.
- Testi panaszok következményei.
- Csökkentett verbális kommunikációs képesség.
- A beteg vizsgálatában közreműködő szakemberek feladatainak, szerepének ismertetése.
- A szakvizsgálathoz való hozzájutás útja és menete.
- Anamnézis, panaszfelvétel.
- MMSE teszt szerepe, jelentősége.
- A gyakorlat során Ön által gondozott demenciával élő személy sajátos szükségletei.

3. tétel

Ismertesse a demenciával élő személy személyközpontú megközelítésének elméleti alapjait! Ismertesse a segítő munkát támogató és akadályozó tényezőket!

Információtartalom vázlata:

- A személy fejlődése Erikson pszichoszociális fejlődéselmélete alapján.
- Mi az időskor feladata Erikson fejlődéselmélete szerint?
- Az accidentális krízisek.
- A gerotranszcendencia szerinti megközelítés.
- Levinson életciklus elmélete.
- A személyközpontú gondozás pozitív szemlélete, ítéletmentesség, a gondozó elfogadó magatartása.
- Mondjon gyakorlati példát a gondozás pozitív szemlélete, az ítéletmentesség, a gondozó elfogadó magatartása alkalmazására!

4. tétel

Ismertesse a demenciával élő személlyel történő kapcsolatteremtés módszereit! Milyen lehetőségei vannak a rendszerszemlélet alkalmazásának a demenciával élő személy gondozásában?

Információtartalom vázlata:

- A demenciával élő személy megismerésének folyamata.
- Az átfogó állapotfelmérés személyközpontú megközelítése, megoldása.
- A holisztikus szemléletű biopszichoszociális modell bemutatása.
- A rendszerszemlélet alkalmazási lehetősége a demenciával élő személy gondozásában:
 - A Brooker-féle személyközpontú ellátás kultúrája.
 - Kitwood elmélete a demenciával élő személy személyközpontú megközelítéséről.
- A rosszhatású pszichoszociális hozzáállás napi gyakorlata a demenciával élő személy gondozása során.
- A segítő személy hatása a demenciával élő személyre Kitwood szerint.
- Mondjon egy példát, a gyakorlata során, demenciával élő személlyel megvalósított kapcsolatteremtésre!

5. tétel

Milyen lehetőségei voltak a gyakorlatban a demenciával élő személy speciális ápolásának megismerésére? Ismertesse az egyrészes ápolási diagnózis lényegét! Ismertesse a prehospitális beavatkozásokat demenciával élő személyek esetében!

Információtartalom vázlata:

- A leggyakrabban előforduló ápolási diagnózisok ismertetése (alvászavar, bolyongás, időérzék elvesztése).
- Az egyrészes ápolási diagnózis bemutatása.
- A demenciával élő személyek speciális ápolási feladatainak ismertetése.
- Prehospitális, sürgősségi beavatkozások.
- A gyakori elesés okai és megelőzése.
- A demenciával élő személyek speciális szükségletei.
- A közvetlen veszélyelhárítás gyakorlati ismerete és alkalmazása.
- A gyakorlat során Ön által gondozott demenciával élő személy sajátos szükségletei.

6. tétel

**Milyen, a demencia megbetegedéshez társuló egészségügyi problémákat ismer?
Ismertesse a lehetséges ápolási szövődményeket!**

Milyen egészségügyi szolgáltatásokat ismer a demenciával élő személyek ellátásában?

Információtartalom vázlat:

- Egyéb gyakori egészségügyi problémák.
- Praktikum alkalmazása a megfelelő táplálék és folyadékbevitel biztosításához.
- Nyelési problémák kezelése.
- Bőrproblémák kezelése.
- Ápolási szövődmények:
 - o szomatikus ápolási szövődmények,
 - o pszichés ápolási szövődmények.
- Tápláltsági állapotmérés MUST célja, kritériumai.
- Az egészségügyi ellátás rendszere a demenciával élő személyek ellátásában:
 - o egészségügyi alapellátás,
 - o járóbeteg szakrendelés,
 - o fekvőbeteg intézetek.
- Ismertessen egy, a gyakorlat során megismert ápolási szövődményt és annak a gyakorlatban történt kezelését!

7. tétel

**Milyen lehetőségei vannak a demencia megbetegedés gyógyszeres kezelésének?
Milyen módszereket ismer az ápolás minőségének meghatározására?**

Információtartalom vázlat:

- A demencia gyógyszeres kezelése.
- Gyógyászati segédeszközök professzionális használata.
- A mobilizálás sajátosságai, alkalmazása.
- Ápolás a demencia késői stádiumában.
- Az ápolás minőségének meghatározására ajánlott vizsgálati módszerek.
- A szakmai protokollok, irányelvek.
- A kiszáradás megelőzésére vonatkozó beavatkozás eljárási protokolljának ismertetése.
- A demenciával élő személy orvosi vizsgálatra való felkészítése és kísérése.
- A gyakorlat során Ön által gondozott demenciával élő személy ápolási szükségletei.

8. tétel

Ismertesse a demenciával élő személy gondozásának alapelveit és irányelveit! Mutassa be az optimális otthoni és intézményi környezetet a demenciával élő személy számára!

Információtartalom vázlat:

- A demenciával élő személy gondozásának alapelvei.
- A demenciával élő személy gondozásának irányelvei.
- A gondozási környezet kialakítása, biztonságosabbá tétele, az otthoni környezet kialakítása.
- A demenciával élő személyek otthoni ellátási szükségességének indokai.
- Az ápoló-gondozó intézményekre vonatkozó követelmények.
- A környezet kialakításának kritériumai.
- A környezet kialakításának színterei.
- Az elérhető szociális szolgáltatások a demenciával élők és hozzátartozóik számára az 1993. évi III. törvény alapján:
 - o alapellátás keretében,
 - o szakosított ellátás keretében.
- A gyakorlati helyszín demens barát környezetének bemutatása. Javaslatok megfogalmazása az esetleges hiányosságok pótlására.

9. tétel

Ismertesse a demenciával élő személlyel történő kommunikáció sajátosságait, a kommunikáció megteremtésének, a kapcsolat fenntartásának módjait!

Információtartalom vázlat:

- A demenciával élő személlyel történő kommunikáció, a kapcsolatteremtés és annak fenntartásának ismérvei.
- A demenciával élő személy kommunikációs sajátosságai.
- A kommunikáció alaptörvényeinek működése, módosulása a demenciával élő személyek kommunikációjában (kódolás, dekódolás torzításai).
- A gondozási szükséglet, az állapotfelmérés szempontjai, módszerei.
- A gondozási terv készítése.
- A demenciával élők gondozójának feladata az egyéni gondozási terv elkészítésében.
- A formális és az informális gondozó szerepe a demenciával élő személyek ellátásában.
- A természetes támogató környezet szerepe a demenciával töltött évek alatt.
- A gyakorlat során, a választott demenciával élő személlyel megvalósult kommunikáció sajátosságai.

10. tétel

Ismertesse a tevékenység-szervezés, a foglalkoztatás célját, szerepét a demenciával élő személy mindennapi életében! Soroljon fel foglalkozásokat, amelyek jó hatással lehetnek a demenciával élő személyekre! Melyek a demenciával élők gondozójának lehetőségei és feladatai a foglalkoztatás területén?

Információtartalom vázlata:

- A foglalkoztatás általános célja: tevékeny hétköznapiak, képességmegőrzés, örömszerzés stb.
- A foglalkoztatás jelentősége, lehetősége és specifikusan eltérő célrendszere a demencia különböző stádiumaiban.
- Terápiás, szinten tartó, fejlesztő foglalkozások jelentősége, jellemzői, formái.
- Művészetterápiás módszerek (zene, mozgás, tánc, képzőművészet, gesztus, színhátszó és bábterápia, biblioterápia) hatása a spiritualításra.
- Reminiszcencia fogalma, reminiszcenciacsoport ismertetése.
- Kognitív tréning, állatasszisztált foglalkozások, mozgás, mozgásterápia, kreatív foglalkozások.
- A demenciával élők gondozója szakember előkészítő, felkészítő, inspiráló tevékenysége a foglalkozásokra való eljutás érdekében.
- A demenciával élők gondozója saját kompetenciakörében elvégezhető foglalkozások felsorolása, beleértve a gondozási tevékenységeket is.

11. tétel

Milyen szerepe lehet a demenciával élő személy állapotának szinten tartásában az ápolást-gondozást végző személyeknek, valamint a szociális és terápiás munkatársaknak?

Információtartalom vázlat:

- Alkalmazható foglalkoztatási formák céljai, szempontjai, szabályai, a demenciával élő személyek gondozásában:
 - o a rekreációs foglalkoztatás,
 - o a viselkedésorientált terápia,
 - o az érzékszervi stimuláció,
 - o a mozgásos aktivitás fokozására irányuló foglalkoztatási formák.
- A megfelelő fizikális és mentális szinten tartás lehetséges terápiái:
 - o nonverbális terápiák,
 - o emocionális élményeket nyújtó terápiák,
 - o a finommotoros képességek fenntartásának módszerei.
- Egyéni és csoportos foglalkozások.
- Az intézményi és családon belüli foglalkoztatás lehetőségei.
- A szociális kapcsolatok ápolása szempontjából fontos lehetőségről:
 - o a foglalkoztató terápiák folyamata során felmerülő nehézségek,
 - o a foglalkoztatáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételek.
- A gyakorlat során önállóan, vagy a terápiás munkatárssal együtt megvalósított foglalkozás bemutatása.

12. tétel

Milyen eszközei vannak a demenciával élők gondozójának a demenciával élő személyekkel való speciális kommunikációra? Hogyan teremtsünk kapcsolatot a demenciával élő személlyel?

Információtartalom vázlat:

- A kommunikáció típusai: verbális, nonverbális.
- A demenciával élő személlyel való kapcsolatteremtés, kommunikáció szabályai.
- A kapcsolatteremtés a demenciával élő személlyel, a kapcsolat fenntartásának feltételei.
- A kommunikáció különbségei a demencia 3 szakaszában.
- A Legjobb Barát hozzáállás ismertetése.
- Kommunikációs tanácsok, melyet a „Legjobb Barát” módszer tartalmaz.
- A gyakorlat során, a választott demenciával élő személlyel alkalmazott kommunikációs módszerek.

13. tétel

Hogyan segítheti a demenciával élők gondozója a demenciával élő személyt a gondozás során az abúzus kialakulásának megelőzésében?

Információtartalom vázlata:

- Az abúzus fogalma.
- Az időskori abúzus főbb formái.
- A „rejtett” abúzus értelmezése.
- Az abúzus kialakulásának rizikófaktorai.
- Gyakori abúzus minták.
- Az abúzus szinterei.
- A bántalmazás jelei (külső, viselkedési).
- Az abúzus kialakulásának rizikófaktorai, különös tekintettel a demenciával élő személyek környezetére (a gondozásra szoruló, a gondozó családtag, a család rizikói).
- Megelőzési lehetőségek az egyén számára, a család részéről. A gondozó feladatai, felelőssége.

14. tétel

Hogyan érvényesíthetők az emberi és a betegjogok a demenciával élő személy életében? Milyen segítő tevékenysége lehet a gondozónak az érdekvédelem terén?

Információtartalom vázlat:

- Az alapvető emberi jogok.
- Betegjogok az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény alapján.
- A cselekvőképesség fogalma.
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekben ellátottak jogai az 1993. évi III. törvény alapján.
- Az egyes ellátotti csoportok speciális jogai.
- Az önrendelkezéshez való jog értelmezése a demencia megbetegedés esetében.
- Az emberi méltósághoz való jog biztosításának lehetőségei demencia megbetegedés esetében.
- Jogi segítségnyújtás, érdekvédelem lehetőségei a demenciával élők gondozója kompetenciái figyelembevételével.

15. tétel

Milyen eszközei vannak a demenciával élők gondozójának a demenciával élő személyt gondozó családok támogatására?

Információtartalom vázlat:

- A „primer gondozó családtag” értelmezése.
- A „primer gondozó családtag” kihívásai.
- A „gondozói karrier”.
- A gondozó családok támogatásának lehetőségei.
- A hozzátartozói támogató csoport, pl.: Alzheimer café, DIÓ (Demencia Információs Órák)
- A demencia felismerésének és a diagnózis felállításának időszakában nyújtott támogatás.
- A gondozó család belső viszonyai és a családi szerepek változása.
- A túlzott érzelmi bevonódás kockázatai, veszélyei a gondozás során.

16. tétel

Értelmezze a szakemberek együttműködésének fontosságát a demenciával élő személyek gondozásában! Mutassa be a gondozás során együttműködő szakmai team összetételét és feladatmegosztását!

Információtartalom vázlata:

- Az interprofesszionális fogalma.
- Az interdiszciplinaritás fogalma.
- Az interszektorális fogalma.
- Az interprofesszionális együttműködés lehetőségei és értelmezése a szociális és az egészségügyi szektorban.
- Az interszektoralitás alkalmazásának lehetősége a demenciával élők körében.
- Az interprofesszionális kommunikáció jellemzői.
- Az interprofesszionális gyakorlat értékei és etikája.
- Az interprofesszionális gyakorlat kulcskompetenciái.
- A szakemberek együttműködésének fontossága a gondozás során.
- Az interprofesszionális gondozás elvei és keretei.
- Az interprofesszionális team tagjai a demenciával élő személy gondozásában.
- A demenciával élők gondozójának helye és lehetőségei a szakmai csapatmunkában.
- A szakmai team összetétele és feladatmegosztása a gyakorló intézményben.

17. tétel

Ismertesse az interprofesszionális együttműködés feltételeit! Milyen lehetősége volt a gondozó-ápoló munkát végző szakmai csapat munkájában való részvételre a gyakorlat során?

Információtartalom vázlata:

- Az interprofesszionális együttműködés célja.
- Az interprofesszionális együttműködés feltételei.
- Az interprofesszionális gondozás elvei és keretei.
- Az interprofesszionális tevékenység értékei a szakemberek szempontjából.
- Az interprofesszionális együttműködés értékei a szolgáltatást igénybe vevő számára.
- Az interprofesszionális együttműködés előnyei.
- Az interprofesszionális együttműködés nehézségei.
- A demenciával élők ellátásában együttműködő szakmák.
- Az interprofesszionális szemléletű gondoskodás szükségessége a demenciával élő személyek gondozásában.
- Az intézményben működő szakmai csapatmunkáról szerzett tapasztalatai.

18. tétel

Ismertesse a haldokló ember speciális gondozásának lehetőségeit! Milyen interdiszciplináris lehetőségek segítik a demenciával élők gondozóját a haldokló ember ápolásában?

Információtartalom vázlat:

- Az otthoni szakápolás célja, jelentősége.
- Szakápolás a szakosított szociális intézményekben.
- A palliatív ellátás fogalma.
- A palliatív ellátás célja, elemei a WHO megközelítésében.
- A hospice-palliatív ellátás szervezeti formái.
- A speciális gondozási formák hozzáférési lehetőségei.
- Az interprofesszionális szakmai team összetétele a hospice-palliatív ellátás során.
- Interdiszciplinaritás a palliatív ellátásban.
- A súlyos állapotban lévő beteggel való kommunikáció.
- Rossz hír közlési modellek.
- A gyakorlat során végzett hospice-palliatív tevékenység bemutatása.

19. tétel

Milyen segítséget tud nyújtani a demenciával élők gondozója a haldokló ember és a hozzátartozója pszichés támogatásában és a gyászfeldolgozásban? Fejtse ki a demenciával élők gondozója szerepét a demenciával élő személy családtagjaival való kapcsolattartásban, a családok támogatásában a gondozás során!

Információtartalom vázlat:

- A haláltól való félelem pszichológiai háttere, veszteségpszichológia alapjai.
- A halál elfogadásának öt fázisa Elisabeth Kübler-Ross nyomán.
- A gyász folyamata.
- A demenciával élő haldokló személy kísérése, pszichés támogatása.
- Az interprofesszionális team tagjainak feladatmegosztása az életvégi pszichés ellátásban.
- A demenciával élők gondozójának szerepe a hozzátartozó pszichés támogatásában, az elengedés folyamatában.
- A hozzátartozó pszichés támogatása a gyász folyamatában.
- Családi kapcsolatok fontossága a demenciával élő személyek életében.
- A demenciával élők gondozójának szerepe a családban, együttműködés a családdal, a család támogatása.
- Családtagokkal való kommunikáció szerepe a családok támogatásában.

20. tétel

Ismertesse a demenciával élőkkel kapcsolatos életvégi kérdéseket, döntési helyzeteket! Részletezze az élő végrendelet szerepét a demenciával élő személyek életminőségében!

Információtartalom vázlata:

- Az életvégi ellátás tervezése, jelentősége.
- Életmeghosszabbító kezelésekről való lemondás lehetőségének törvényi háttere.
- Az élő végrendelet készítésének
 - o szabályai,
 - o törvényi előírásai,
 - o helyettes döntéshozó fogalma és szerepe.
- Végrendelet és élő végrendelet közötti különbség kifejtése.
- Élő végrendelet hagyásának korlátai demenciával élő személy esetén.
- A demenciával élők gondozója közreműködő szerepe az élő végrendelet létrejöttében.

21. tétel

Ismertesse a segítő szakember lelki egészsége megvédésének lehetséges módszereit!

Információtartalom vázlat:

- A kapcsolat-kötődés megjelenése az ápoló-gondozó tevékenység során.
- A segítő kapcsolatban történő benntagadás feladata, következménye.
- Lelki egészségvédelem.
- A segítők segítésének lehetőségei:
 - o teammunka
 - o esetmegbeszélő csoport
 - o esetkonferencia
 - o szupervízió
 - o továbbképzés
 - o szakmai tapasztalatcsere
 - o kiegészítő elleni tréning
 - o rekreációs lehetőségek
- A gyakorlat során megismert teammunka bemutatása.
- Javaslatok a demenciával élők gondozója rekreációjához.